

Mlčenlivost notáře

Při rozhodování, zda je nezbytný souhlas (právních nástupů) osoby, jejíž podpis notář ověřil, se zproštěním povinnosti mlčenlivosti notáře pro účely jeho výpovědi před soudem, je nezbytné posouzení možného dotčení oprávněných zájmů osoby, jejíž podpis notář ověřil.

(Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky č.j. 24 Cdo 2818/2024-239 ze dne 23.4.2025)

Nejvyšší soud rozhodl ve věci žalobkyně I. N., zastoupené Mgr. A.B., advokátem se sídlem v B., proti žalované J. M., zastoupené JUDr. P.K., advokátem se sídlem v B., vedené u Městského soudu v Brně pod sp. zn. 49 C 55/2020, o dovolání žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 26. června 2024, č. j. 15 Co 7/2024-223, tak, že dovolání žalobkyně se zamítá.

Z odůvodnění:

1. Žalobkyně se domáhala určení, že je nad rámec nyní v katastru nemovitostí evidovaného stavu vlastníkem podílu o velikosti ideální 1/4 ve vztahu k celku na pozemku parc. č. XY, jehož součástí je budova č. p. XY v obci XY a k. ú. XY. Svou žalobu odůvodnila tím, že je vlastníkem podílu o velikosti id. 1/2 na uvedené nemovitosti, který nabyla darem od rodičů v roce 1994. Ke dni 9. 2. 2019 byla vlastníkem druhé poloviny této nemovitosti matka obou účastnic V. M. Dne 9. 2. 2019 V. M. uzavřela jako dárkyně darovací smlouvu se žalovanou jako obdarovanou. Téhož dne dárkyně V. M. zemřela. Dne 11. 2. 2019 byl podán návrh na vklad vlastnického práva žalované do katastru nemovitostí. S ohledem na úmrtí dárkyně bylo řízení o vkladu přerušeno do skončení dědického řízení. Řízení o pozůstalosti bylo skončeno usnesením Městského soudu v Brně ze dne 29. 8. 2019, č. j. 59 D 335/2019-78, které nabylo právní moci dne 28. 9. 2019. V tomto usnesení zahrnul soud do aktiv pozůstalosti i spoluvlastnický podíl na nemovitosti v k. ú. XY (neboť ke dni úmrtí byla V. M. jejich vlastníkem), a do pasiv pozůstalosti zahrnul mj. závazek z darovací smlouvy uzavřené dne 9. 2. 2019 vůči žalované. Z tohoto usnesení není nijak zřejmé, že by v rámci dědického řízení byla otázka platnosti darovací smlouvy zpochybněna. Toto usnesení nebylo napadeno oprávněným prostředkem a nabylo právní moci dne 28. 9. 2019. Následně byla jako vlastníkem spoluvlastnického podílu po zemřelé V. M. zapsána žalovaná. Tento zapsaný stav podle názoru žalobkyně neodpovídá skutečnému stavu, z čehož žalobkyně dovozuje svůj naléhavý právní zájem na požadovaném určení ve smyslu ustanovení § 80 o. s. ř. Existence naléhavého právního zájmu byla potvrzena rozsudkem Nejvyššího soudu ze dne 10. 5. 2022, sp. zn. 24 Cdo 23/2022. Darovací smlouvu ze dne 9. 2. 2019, kterou V. M. darovala žalované polovinu předmětné nemovitosti, považuje žalobkyně za absolutně neplatnou, protože V. M. byla v době uzavření této smlouvy v takovém stavu, že nebyla schopna svobodně a vážně posoudit obsah a význam této darovací smlouvy, a tedy takto projevit svou vůli a právně jednat.

2. Rozsudkem Městského soudu v Brně ze dne 16. 11. 2023, č. j. 49 C 55/2020-197 byla žaloba zamítnuta. Soud prvního stupně vyslechl několik svědků a mimo jiné také notářku A. Š., která dne 9. 2. 2019 ověřovala podpisy na darovací smlouvě. Ohledně skutkového stavu pak soud prvního stupně uzavřel, „že v době, kdy V. M. podepisovala darovací smlouvu (dne 9. 2. 2019 v cca 13.30 – 14.00 hodin), byla sice ve velmi špatném stavu, nicméně stále byla schopna formulovat vlastní vůli a tuto projevit navenek, což také podpisem darovací smlouvy učinila.“

3. Proti zamítavému rozsudku soudu prvního stupně podala žalobkyně odvolání. Namítala především nepoužitelnost svědecké výpovědi notářky A. Š., neboť ta před svou výpovědí nebyla zbavena

povinnosti mlčenlivosti ve smyslu § 56 zákona č. [358/1992](#) Sb., o notářích a jejich činnosti (dále jen „notářský řád“). Tento důkaz byl tedy proveden v rozporu s § 124 o. s. ř. a k takovému důkazu nelze přihlídnout. Odvolací soud dospěl k závěru, že pokud soud prvního stupně notářku v pozici svědkyně vyslechl, aniž by ji ve smyslu § 56 notářského řádu zprostil mlčenlivosti osoby, kterých se ověření podpisů týkalo, postupoval nesprávně a k takovému důkazu nemělo být přihlídnuto. Z těchto důvodů odvolací soud provedl důkaz svědeckou výpovědí notářky A. Š. znovu. Na výzvu odvolacího soudu žalovaná zprostila A. Š. povinnosti mlčenlivosti, ale žalobkyně nikoli. Odvolací soud vycházel z toho, že v situaci, kdy obě účastnice řízení jako dědičky nabyly každá polovinu pozůstalosti, „stačí ke zproštění mlčenlivosti souhlas i jen jednoho ze dvou právních nástupců“. Dle odvolacího soudu by vyžadování souhlasu od všech dědiců (právních nástupců), mohlo vést k „nepříjemným důsledkům“. „V situaci, kdy existuje více dědiců, by i jen jediný dědic mohl zablokovat provedení důkazu za účelem zjištění skutkového stavu.“ Odvolací soud pak dospěl ke shodnému skutkovému závěru jako soud prvního stupně. K tomu dodal, že „i kdyby (hypoteticky) nemohlo být přihlídnuto k výpovědi svědkyně A. Š. (jak žalobkyně nadále namítala), i pak by se dalo dojít ke stejnému závěru o způsobilosti V. M. k darování předmětné nemovitosti“, a to na základě dalších provedených důkazů. Proto odvolací soud rozsudek soudu prvního stupně ve věci samé potvrdil.

4. Proti rozsudku Krajského soudu v Brně ze dne 26. června 2024, č. j. 15 Co 7/2024-223, podala žalobkyně dovolání. Nejvyššímu soudu předložila otázku, která dle žalobkyně v rozhodování dovolacího soudu nebyla dosud vyřešena, a to: „Zda notáře (zde Š.), jež má povinnost mlčenlivosti dle § 56 odst. 1 notářského řádu vůči osobě, jejíž podpis byl ověřen, která však již zemřela (zde V. M.), této jeho povinnosti mlčenlivosti o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s notářskou činností (zde skutečností, o nichž se notářka Š. dozvěděla v souvislosti s ověřením podpisu V. M. na darovací smlouvě) a které se mohou dotýkat oprávněných zájmů osoby, jejíž podpis byl ověřen, nebo právních nástupců této osoby (zde žalobkyně a žalované), musí podle § 56 odst. 2 notářského řádu zprostit všichni právní nástupci této osoby, jejíž podpis byl ověřen (zde žalobkyně a žalovaná jako právní nástupci V. M.) nebo postačuje zproštění mlčenlivosti pouze jedním z právních nástupců, zvláště pokud by zveřejnění skutečností, jichž se zproštění týká, dotklo oprávněných zájmů právního nástupce, který notáře mlčenlivosti nezprostil a dokonce výslovně odmítal tak učinit?“

5. Vyjádření k dovolání nebylo podáno.

6. Nejvyšší soud v dovolacím řízení postupoval a o dovolání rozhodl podle zákona č. [99/1963](#) Sb., občanský soudní řád (dále jen o. s. ř.), ve znění účinném od 1. 1. 2022 (viz čl. II a XII. zákona č. [286/2021](#) Sb.).

7. Dovolání bylo podáno včas, osobou k tomu oprávněnou, za splnění podmínky § 241 odst. 1 o. s. ř. a obsahovalo náležitosti vyžadované ustanovením § 241a odst. 2 o. s. ř. Nejvyšší soud se proto dále zabýval přípustností dovolání.

8. Podle § 237 o. s. ř. není-li stanoveno jinak, je dovolání přípustné proti každému rozhodnutí odvolacího soudu, kterým se odvolací řízení končí, jestliže napadené rozhodnutí závisí na vyřešení otázky hmotného nebo procesního práva, při jejímž řešení se odvolací soud odchýlil od ustálené rozhodovací praxe dovolacího soudu nebo která v rozhodování dovolacího soudu dosud nebyla vyřešena nebo je dovolacím soudem rozhodována rozdílně anebo má-li být dovolacím soudem vyřešena právní otázka posouzena jinak.

9. Proti výrokům II. a III. rozsudku odvolacího soudu, jimiž bylo rozhodnuto o náhradě nákladů řízení, není dovolání objektivně přípustné podle § 238 odst. 1 písm. h) o. s. ř., což ovšem nebrání Nejvyššímu soudu, aby v případě, že shledá dovolání opodstatněným, zrušil i nákladový výrok, jež pro svou akcesoritu sdílí osud výroku o věci samé.

10. Nejvyšší soud shledal dovolání pro vyřešení předložené otázky přípustné, ale nikoli důvodné.

11. V této věci závisí napadený rozsudek odvolacího soudu na vyřešení procesněprávní otázky, zda soud může považovat za použitelný důkaz výpověď svědka – notáře, který nebyl výslovně zproštěn zákonné povinnosti mlčenlivosti všemi právními nástupci zemřelé osoby, jejíž oprávněné zájmy povinnost mlčenlivosti chrání. Tato otázka formulovaná za nynějších skutkových okolností nebyla v rozhodovací praxi Nejvyššího soudu dosud vyřešena.

12. Zdánlivě shodnou otázkou se Nejvyšší soud zabýval ve svém rozsudku ze dne 7. 8. 2024, sp. zn. 24 Cdo 1000/2024. Skutkové okolnosti však byly velmi odlišné. Účastníky řízení byly obě strany smlouvy, která byla uzavřena ve formě notářského zápisu. Nejvyšší soud dospěl k závěru, že ke zproštění mlčenlivosti notáře je potřeba souhlasné prohlášení obou účastníků smlouvy – řízení. V případě, kdy s výslechem notáře souhlasil jen jeden z účastníků řízení, povinnost mlčenlivosti trvá ohledně skutečností, jejichž zveřejnění by se mohlo dotknout oprávněných zájmů účastníka, který s výslechem nesouhlasil. Shora zmíněný rozsudek sp. zn. 24 Cdo 1000/2024 připouští, že právo zprostit notáře povinnosti mlčenlivosti přechází u zemřelých osob na jejich dědice. Otázka případného sporu mezi dědici ohledně zproštění povinnosti mlčenlivosti však řešena nebyla.

13. Podle § 56 odst. 1 notářského řádu je notář povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s notářskou činností podle § 2 a další činností podle § 3 odst. 1 a 2 a které se mohou dotýkat oprávněných zájmů: a) účastníka právního jednání, o kterém byl sepsán notářský zápis, b) toho, jehož prohlášení nebo rozhodnutí bylo osvědčeno, c) toho, jehož podpis byl ověřen, d) toho, na jehož žádost byla osvědčena právně významná skutečnost, e) klienta v případě další činnosti podle § 3, nebo právních nástupců těchto osob (dále jen "povinnost mlčenlivosti"). Podle § 56 odst. 2 notářského řádu, povinnosti mlčenlivosti mohou notáře zprostit pouze osoby uvedené v odstavci 1.

14. Notářský řád však neupravuje, kdo je oprávněn zprostit notáře povinnosti mlčenlivosti po smrti či zániku původní osoby. Přitom u povinnosti mlčenlivost advokáta tato otázka v zákoně řešena je. Konkrétně v § 21 odst. 2 zákona č. [85/1996 Sb.](#), o advokacii (dále jen „zákon o advokacii“). Podle tohoto ustanovení může advokáta povinnosti mlčenlivosti zprostit pouze klient a po jeho smrti či zániku právní nástupce klienta; má-li klient více právních nástupců, ke zproštění advokáta povinnosti mlčenlivosti je potřebný souhlasný projev všech právních nástupců klienta. Vedle sebe tak stojí dvě zákonné úpravy velmi blízkých povinností mlčenlivosti, přičemž v notářském řádu chybí velmi důležitá úprava právního nástupnictví.

15. Stejně jako notářský řád ani zákon o advokacii v době svého přijetí neobsahoval úpravu postupu při zproštění mlčenlivosti v případě smrti či zániku klienta. Ta byla do zákona o advokacii doplněna zákonem č. [79/2006 Sb.](#) Důvodová zpráva k tomuto zákonu k této změně uvádí, že se jedná „o upřesnění platné úpravy zbavení advokáta povinnosti mlčenlivosti v případě úmrtí klienta jako fyzické osoby nebo zániku jako právnické osoby. Dosavadní úprava dostatečně neřeší případy, kdy klient nemá pouze jednoho právního nástupce, ale právních nástupců je několik.“ Z této důvodové zprávy a ostatně ani z ničeho jiného nelze dovodit, že by racionální zákonodárce chtěl tuto otázku upravit pouze v zákonu o advokacii a v notářském řádu ji úmyslně ponechal neupravenou. Jedná se tedy o nevědomou mezeru v právu, kterou je nutno překlenout. Ohledně podmínek pro překlenutí mezery v zákoně vycházel Nejvyšší soud ze závěrů Ústavního soudu učiněných v jeho nedávných nálezech, a to konkrétně ze dne 7. 2. 2024, sp. zn. II. ÚS 1578/21 a ze dne 15. 1. 2025, sp. zn. Pl. ÚS 26/24. Nejvyšší soud považuje za nejvhodnější překlenout tuto mezeru v právu analogickým použitím již citované úpravy obsažené v zákoně o advokacii. Osobám, jejichž oprávněné zájmy mají být povinností mlčenlivosti chráněny, bude poskytnuta vyšší míra ochrany, než výkladem připouštějícím jako dostatečný souhlas pouze jednoho z právních nástupců. I pro zproštění povinnosti mlčenlivosti notáře tak platí, že po smrti či zániku osoby uvedené v § 56 odst. 1 notářského řádu tak může učinit

právní nástupce této osoby; má-li tato osoba více právních nástupců, ke zproštění notáře povinnosti mlčenlivosti je potřebný souhlasný projev všech jejích právních nástupců.

16. Jak je uvedeno výše, odvolací soud dospěl k závěru, že za situace, kdy dědičky nabyly každá polovinu pozůstalosti, stačí ke zproštění mlčenlivosti souhlas i jen jedné z nich. Tento právní názor odvolacího soudu, byť prakticky odůvodněný, však není správný. Přesto Nejvyšší soud neshledal dovolání důvodným.

17. Z výše citovaného ustanovení notářského řádu vyplývá, že povinnost mlčenlivosti má chránit oprávněné zájmy osoby, jejíž podpis byl ověřen. Tedy v projednávané věci matky obou účastnic řízení V. M. Po její smrti přechází právo zprostit notáře povinnosti mlčenlivost na její právní nástupce. Tím se ale nemění účel povinnosti mlčenlivosti, a tedy ani osoba, jejíž oprávněné zájmy mají být povinností mlčenlivosti chráněny. I nadále jde o původní osobu, jejíž podpis byl ověřen. Případné (oprávněné) zájmy právních nástupců této osoby nemají žádný význam.

18. Navíc se musí skutečně jednat o oprávněné zájmy. Nejvyšší soud se již ve svém shora citovaném rozsudku sp. zn. 24 Cdo 1000/2024 ztotožnil se závěry tam citované literatury, podle níž „povinnost mlčenlivosti notáře se (na rozdíl od ostatních právnických profesí) netýká všech skutečností, které se notář dozvěděl při výkonu notářské činnosti či poskytování právní pomoci, ale je dána pouze ve vztahu ke skutečnostem, které se mohou dotýkat oprávněných zájmů osob, vůči kterým se povinnost mlčenlivosti vztahuje“ (Bílek, Petr. § 56 [Mlčenlivost]. In: Bílek, Petr, Jindřich, Miloslav, Ryšánek, Zdeněk, Bernard, Pavel a kol. Notářský řád. 5. vydání. Praha: C. H. Beck, 2018, s. 273). Tomuto závěru svědčí i rozdílně vymezený rozsah povinnosti mlčenlivosti advokáta a notáře. V § 21 odst. 1 zákona o advokacii je stanoveno, že advokát je povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s poskytováním právních služeb. Podle § 59 odst. 1 notářského řádu je notář povinen zachovávat mlčenlivost o všech skutečnostech, o nichž se dozvěděl v souvislosti s notářskou činností a které se mohou dotýkat oprávněných zájmů tam uvedených osob. Tedy nikoli o všech skutečnostech bez výjimky jako u advokáta. Proto je nutno se vždy náležitě zabývat otázkou možného dotčení oprávněných zájmů.

19. V projednávané věci notářka vypovídala o stavu matky účastnic řízení V. M. v okamžiku podpisu předmětné smlouvy. Vypovídala o její způsobilosti v tomto konkrétním okamžiku právně jednat. Zjištění této způsobilosti je nezbytné pro závěr o případné neplatnosti právního jednání podle § 581 věty druhé zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník (dále jen „občanský zákoník“). A pro vymezení oprávněných zájmů V. M. je nutno si ujasnit, koho (čí zájmy) právě citované ustanovení chrání. Tak jako § 38 občanského zákoníku z roku 1964, tak i § 581 občanského zákoníku z roku 2012 slouží především k ochraně osoby jednající v duševní poruše. K tomu např. nález Ústavního soudu ze dne 20. 8. 2014, sp. zn. I. ÚS 173/13, či usnesení Nejvyššího soudu ze dne 8. 10. 2019, sp. zn. 27 Cdo 2674/2018, které bylo uveřejněno ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek pod č. 65, ročník 2020.

20. Z právě uvedeného lze dovodit, že stěžít může být v rozporu s oprávněným zájmem osoby, jejíž podpis je ověřován, co možná nejobjektivnější zjištění její způsobilosti k právnímu jednání v okamžiku podpisu, je-li tato způsobilost zpochybňována. Bude-li zjištěno, že tato osoba byla způsobilá k právnímu jednání, její jednání nebude neplatné a dojde k naplnění její vůle. V opačném případě bude naplněna ochranná funkce § 581 občanského zákoníku a jednání bude neplatné. Zda to bude ku prospěchu či v neprospěch některého z právních nástupců, není rozhodující, neboť povinnost mlčenlivosti nechrání oprávněné zájmy právních nástupců, ale jejich právního předchůdce.

21. Na základě výše uvedeného dospěl Nejvyšší soud k závěru, že při rozhodování, zda je nezbytný souhlas (právních nástupců) osoby, jejíž podpis notář ověřil, se zproštěním povinnosti mlčenlivosti notáře pro účely jeho výpovědi před soudem, je nezbytné posouzení možného dotčení oprávněných zájmů osoby, jejíž podpis notář ověřil.

22. Z uvedeného je zřejmé, že pro účely výpovědi notářky A. Š. nebyl potřebný souhlas se zproštěním povinnosti mlčenlivosti od účastnic tohoto řízení – právních nástupkyň jejich matky V. M. Proto Nejvyšší soud dovolání žalobkyně zamítl (§ 243d odst. 1 písm. d) o. s. ř.).

Další články:

- [Adhezní nárok \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Zmatečnost \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Střídavá péče](#)
- [Restituce](#)
- [Majetková podstata \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Náhrada škody \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Odpovědnost státu za újmu \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Předběžné opatření](#)
- [Valná hromada \(exkluzivně pro předplatitele\)](#)
- [Pracovní doba](#)
- [Exekuce](#)